

Parazītu ietekmē saslimst viss organisms:

- Bojā audus mehāniski
- izdala toksīnus, kas ietekmē centrālo nervu sistēmu, rada papildus slodzi aknām.

Noārdot zarnu bārkstiņas- izjauc normālu gremošanas procesu- zūd proteīns, elektrolītu balanss, iestājas attūdeņošanās.

Migrējot kāpuri bojā audus- žultsvadus, asinsvadus, elpvadus, atstājot aiz sevis asiņojums, nekrozi.

Ekonomiskie zaudējumi, kas saistās ar parazītēm:

- Dzīvsvara zudums
- Barības izlietojums par 8-15 % vairāk
- Samazināta piena produkcija (līdz 25%) līdz ar to mazi jēru svāri
- Samazināts dzīvsvara pieaugums, līdz ar to samazinās jēru nobarošanas laiks, samazināta gaļas kvalitāte
- Palielinās uzņēmība pret citām slimībām, jo parazīti pazemina imunitāti
- Pasliktinās atražošanas radītāji (par 8% vairāk nedzīvu jēru)
- Izdevumi par medikamentiem un pakalpojumiem

Parazītu izraisīts gastroenterīts jāatšķir no:

- Nepietiekamas ēdināšanas (nabadzīgas ganības)
- Kokcidiozes
- Pnevmonijas
- Mikroelementu nepietiekamības u.c. saslimšanām.

Ganību atveseļošana

- Ja ganības ir smagi kontaminētas- apiet 2 gadus, apart, apsēt no jauna, plaut sienu vai ganīt citus lopus.
- Aploku maiņa ar cietim dzīvniekiem (govis, zirgi)
- Neganīt kopā ar kazām !!!
- Neizkļiedēt kūtsmēslus ganībās (nepareizi kompostētus)
- Jūtīgākām grupām taupīt tīrākās ganības- attāli, jaunas platības, speciāli sēti mistri utt.

Imunitātes nozīme

- Jēriem pirmajā gadā nav specifiskās imunitātes.
- Saslimšanas smagumu nosaka L3 invadētspējīgo kāpuru daudzums ganībās un dabīgā imunitāte.
- Jēri izstrādā imunitāti 4-6 mēnešu vecumā.
- Imunitāti stiprina laba ēdināšana, proteīna nodrošināšana, sevišķi t.s. transīproteīna daudzums barībā.

Veterinārārste Aija Šneidere veic parazitū kontroles plāna izstrādi katrai saimniecībai individuāli, tajā ietilpst:

- Veterinārārsta vizīte saimniecībā
- Saimniecības apskate, aploku maiņas iespējas, zālāju sastāva apskate, dzīvnieku blīvuma izvērtēšana
- Ganāmpulka atnešanās laiki, biežums- saimniecības plāns
- Fekāliju paraugu noņemšana un izmeklēšana
- Ganāmpulka veselības novērtēšana, izmeklēšana uz ārējiem parazitātiem
- Ganāmpulka ražības datu analīze, līdzšinējo analīžu datu un klīnisko gadījumu izvērtēšana

Attārpošanas varianti- attārpošana jāveic plānveidīgi, plānu saskaņojiet ar veterinārārstu, lai medikamenti nekaitētu aitu māšu reproduktīvajai veselībai un attārpošanu būtu saskaņā ar parazitū attīstības cikliem!!!!

- Visas aitas pēc ganību sezonas beigām (saskaņā ar ganāmpulka plānu!!!)
- Aitu mātes ap atnešanās laiku
- Visas aitas un jērus 3 nedēļas pēc izlaišanas ganos
- Jērus pie atšķiršanas
- Vaislas teķus pirms lecināšanas
- Aitas pirms lecināšanas
- Jērus un jaunaitas ganību sezonas laikā pirms aploku maiņas
- Pēc transportēšanas
- Pirms jaunu dzīvnieku ievietošanas ganāmpulkā
- Ja ir liels aitu blīvums, nav pieejamas brīvas ganības, tad lai noturētu labu pieaugumu jērus attārpo ik pēc 3 nedēļām visu ganības sezonas laiku!

Latvijā biežāk lietotie prettārpu līdzekļi

Nosaukums	Aktīvā viela	Zāļu grupa	Efektivitāte	Piezīmes
CEVAMEC IVOMEK IVERMINA BIOMEKTIN ANIMEK INJECTION IVOMEK PLUS*	Ivermektīns	ML	Gremošanas veltņtārpi, ektoparazīti	Injekcijās * Satur klorsulolu, kas efektīvs arī pret aknu fasciolām
DECTOMAX	DOROMEKTĪNS	ML	Gremošanas veltņtārpi, ektoparazīti	Injekcijās
ALBENOL VALBAZIN	albendazols	BZ	Gremošanas veltņtārpi, lenteņi, sūcējtārpi	Caur muti, nedrīkst dod grūsnības pirmajās 45 dienās
LEVAMISOL DEWO	LEVAMIZOLS	LV	Gremošanas veltņtārpi	Injekcijās

Dažādu zāļu līdzekļu efektivitāte

Grupa	Aktīvā viela	Pie auguši glumenieka tārpi	Kāpuru stadijas glumeniekā	Zarnu veltn tārpi	Plaušu tārpi	Pie auguši plakan tārpi	Lent ņi	Kaulu mušas
Benzimidazoli BZ	Febendazols	++++	+++	++++	+++	-	+++	-
BZ	Albendazols	++++	+++	++++	+++	+++	+++	-
Avermektīni ML	Ivermektīns	++++	++++	+++	++++	-	-	+
ML	Doramektīns	++++	++++	++++	++++	-	-	+
Imidazotiazoli LV	Levamisols	+++	+	++++	+++	-	-	-
Sulfoamīdi	Klorsulols	-	-	-	-	+++	-	-

Kā pareizi iedot zāles?

- ✗ Aitas ir jāsver, lai noteiktu to svaru! Pie liela aitu skaita, tās sadala grupās un nosver lielāko aitu un pēc tās aprēķina devu grupai.
- ✗ Uzmanīgi izlasa lietošanas instrukciju- devas aitām!
- ✗ Ja nav paredzēts aitām- jautāt veterinārārstam!
- ✗ Lietot Latvijā un ES reģistrētus zāļu līdzekļus!
- ✗ Nedubultojiet devu, bet ja tas nepieciešams rezistences dēļ, tad atkārtojiet pēc 12 H!
- ✗ Kalibrējiet automātiskās pistoles- tās ātri mēdz izregulēties (iepildiet šjircē un pārbaudiet!)
- ✗ Ievadiet zāles tieši aiz mēles saknes virzienā uz rīkles galu, lai zāles pēc norīšanas nonāktu spureklī. Ja zāles ievada mutē, tās var tikt izspļautas vai norītas glumeniekā. Neceliet galvu pārāk augstu.
- ✗ Injicējot pārlicinieties, ka tas notiek zemādā nevis vilnā !
- ✗ Aitas pirms attārpošanas turot bez ēdiena 12-24 h paldzina zāļu līdzekļa darbību (ja tiek lietots BZ grupa).

REZISTENCES IZVEIDI PRET ZĀĻU LĪDZEKĻIEM VEICINA:

- ✓ Bieža attārpošana periodos līdz pieauguša parazīta stadijas sasniegšanai
- ✓ Nepareiza zāļu deva- nepareizi kalibrēti injektoru vai neprecīza dzīvsvara noteikšana
- ✓ Bieža attārpošana un aitu tūlītēja pārdzīšana uz tīrām ganībām

« Attārpot un pārvietot « nomainīt uz « attārpot un aizkavēties»

- ✓ Rezistence jāatšķir no ātras reinvāzijas, nesabalansētas ēdināšanas, nepietiekamas zāļu devas, slimībām, kas atgādina parazītozes
- ✓ Mainiet zāles lēnām, citādi tas var novest pie multirezistences!

Kopsavilkums par parazitāro gastroenterītu

- ✓ Vienmēr ganāmpulka problēma, nevis atsevišķu jēru, kuriem ir caurejas
- ✓ Aitas nenodod veltņtārpus viena otrai tieši, bet gan caur kontaminētām ganībām.
- ✓ Veltņtārpi neairojas aitas orgānos.
- ✓ Visvairāk aita no veltņtārpiem cieš savā pirmajā dzīves gadā.
- ✓ Pieaugot aitas sasniedz dažādas pakāpes imunitātes līmeni pret invāziju, tāpēc tārpi nespēj radīt smagu invāziju pieaugušām, labi barotām aitu mātēm un teķiem. Tomēr aitas (īpaši grūsnības beigās un laktācijas laikā) ļoti piesārņo jēru ganības.
- ✓ Aitas nenodod nekāda veida imunitāti jēriem ar pirmienu pret veltņtārpiem.
- ✓ Ar dažiem izņēmumiem, aitu parazitiskie veltņtārpi neinvadē liellopus un otrādi.
- ✓ Nav iespējams ar aci aitu mēslos redzēt pieaugušus veltņtārpus, jo tie ir pārāk sīki, lai tos saskatītu ar neapbruņotu aci (lenteņu segmentus gan var redzēt).
- ✓ Veltņtārpu invāzijas pazīmēs jēru grupā :
 - caureja, netīra vilna, svara zudums, neapmierinošs svara pieaugumsliecina par to, ka parazītu kontrole ir neveiksmīga un nauda jau ir pazaudēta un Jūs esat tuvu tam, lai zaudētu vēl vairāk.
- ✓ Pat vislabākajās saimniecībās prettārpu līdzekļiem ir izšķiroša loma veltņtārpu kontrolē.
- ✓ Mērķis ir noteikt riska periodus Jūsu sīki izstrādātajā saimniekošanas modelī, un mēģināt no tiem izvairīties
- ✓ Izskaut parazītus no saimniecības ir praktiski neieņemami, bet panākt stingru kontroli- gan ir iespējams, pat pie liela dzīvnieku blīvuma
- ✓ Vislētākais un efektīvākais veids cīņai ar veltņtārpu invāziju ir tīro ganību plānošana jēriem viņu pirmās ganību sezonas laikā!
- ✓ Lai samazinātu ganību kontamināciju, nekad nepārvietojiet nevienu aitu uz tīrām ganībām bez iepriekšējas attārpošanas.
- ✓ Vienmēr 7 reizes pārdomājiet un tad tikai pārdzeniet aitas uz citām ganībām, jo tamvar būt ilglaicīgs efekts.

CISTICERKOZES un CENUROZES KONTROLE UN PROFILAKSE

Suns, lapsas, vilki u.c. gaļēdāji ir lenteņu saimnieki. Lenteņa kāpura pūšļveida forma, kas var atrasties aitas iekšējos orgānos, visbiežāk taukplēvē, bet citām sugām arī galvas smadzenēs.

Profilakse:

- Nepieļaut plēsēju piekļuvi pie liķiem
- Samazināt plēsēju piekļuvi un uzbrukumus ganāmpulkam un ganībām
- Regulāri attārpot visus saimniecības suņus (3-4 reizes gadā)

Cestal, Drontal Plus u.c.- pret lenteņiem efektīvi medikamenti

- Pārliedzināties, ka suņiem tiek izēdināti droši aitu subprodukti (tikai vārīti)

